

Bodem- en structuurverbeteraars, wat zijn ze waard?

Themadag CBAV, Nijkerk, 2 februari 2017

Derk van Balen, Janjo de Haan, PPO
Wim Bussink en Martien de Haas, NMI

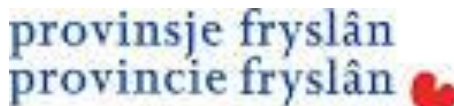

Dit onderzoek is mogelijk gemaakt door:

Financiers

kiemkracht

Productleveranciers & financiers

Uitvoerders

Foto: Youtube

Aardappels rooien 2012 youtube.mp4

Foto: WPR

Foto: akkerwijzer

Wat zijn bodemverbeteraars?

- Eenduidige definitie ontbreekt
- Producten die de bodem verbeteren
  - Fysisch
  - Chemisch
  - Biologisch
- Meerdere doelen met een product
- Hoofddoel is niet plantenvoeding of bestrijding

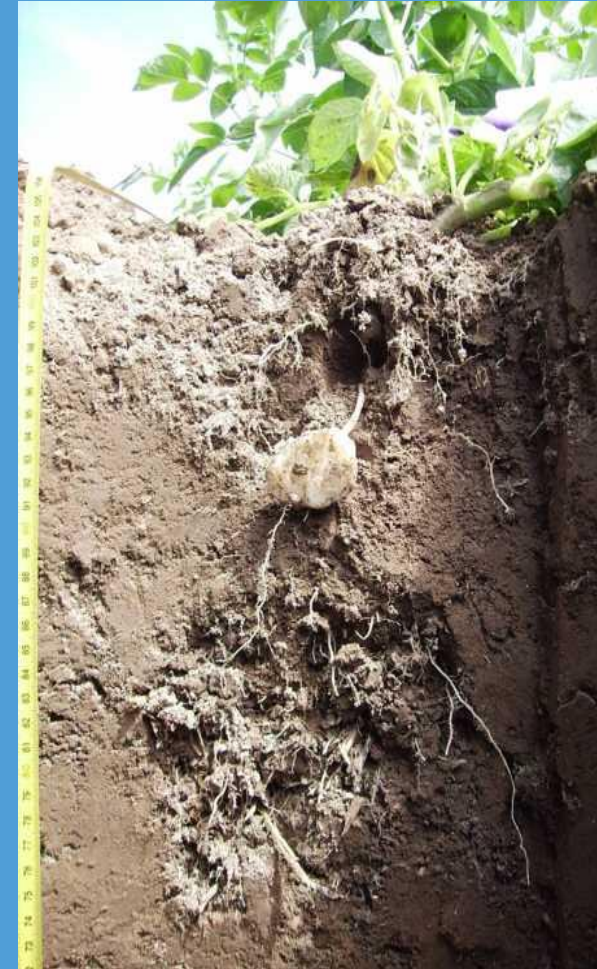

Bodemstructuur

“De ruimtelijke rangschikking, vorm en grootte van elementaire bodembestanddelen en hun eventuele aggregaten, alsmede de holten die in de bodem voorkomen.”

Structuuraspecten:

- Grootte & vorm
- Stabiliteit & herstel

Proef bodemverbeteraars

Kleigrond

- Kollumerwaard
- Lelystad
- Westmaas

Zand en dalgrond

- Valthermond
- Vredepeel

Opzet proef

- Representatieve rotatie
- Toediening volgens advies leverancier
- NPK bemesting gelijk trekken
- Gewaswaarnemingen
- Opbrengstbepaling + kwaliteit
- Bodemwaarnemingen 2010-2012-2015

Bodemverbeteraars:

Calcium en kalkmeststoffen

- Agrigyps

- Betacal-carbo

- PRP-SOL

- Brandkalk

Referenties

- Groencompost

- Drijfmest

- Kunstmest

Bodemverbeteraars

Bodemleven stimulerend

- Condit 7% N

- Xurian Optimum

- Bactofil

Overige

- Biochar

- Steenmeel

Bodemonderzoek

Bodemmetingen	2010	2012	2015
Textuur	X		
Bulkdichtheid	X		X
Doorlatendheid		X	X
Indringingsweerstand	X	X	X
Visuele waarneming bodemstructuur (Spade test)	X	X	
Aggregaatstabiliteit		X	X
Waterbergend vermogen			X
Algemeen chemisch grondonderzoek	X	X	X
Ca in bodemvocht		X	X
CEC grootte en bezetting, pH, EC	X	X	X
Fractie hydrofoob organische stof;	X	X	
Hot Water extractable Carbon (HWC)	X	X	X
Schimmel- en bacteriehoeveelheid	X	X	

Resultaten bodemonderzoek

- Waterdoorlatendheid: Grote variatie over de lokaties. Op klei lijkt Agrigyps beter dan kunstmest.

- Aggregaatstabiliteit: Op klei hoger met Agrigyps en Betacal Carbo.

Resultaten bodemonderzoek

- Ca in CEC hoger met gips en brandkalk
- Met brandkalk meer Mg in CEC complex en Mg beschikbaarheid hoger
- Nmin na oogst <35 kg N/ha
- HWC hoger met compost of PRP-sol dan referentie kunstmest

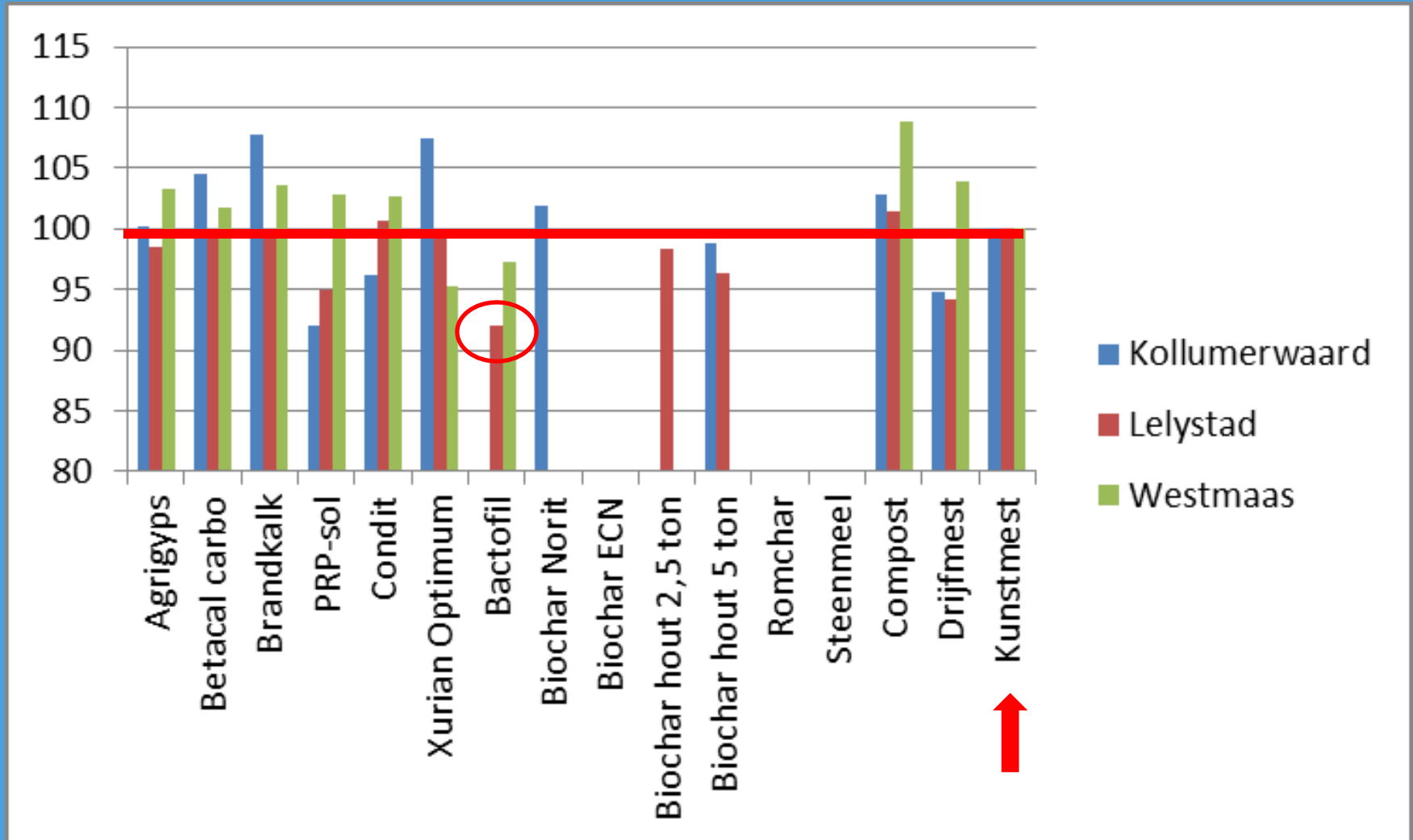

Opbrengsten 2010-2015

Bodemverbeteraar			Locaties op kleigrond		Locaties op zand en dalgrond	
	Alle locaties					
Agrigyps	100.7	c	102.8	b		
Brandkalk	100.0	bc	102.2	b		
Betacal carbo	99.2	bc	101.3	b		
PRP-sol	100.0	bc	102.3	b	98.44	a
Condit	96.9	ab	99.7	b	94.87	a
Xurian optimum	98.3	bc	100.3	b	97.55	a
Bactofil	93.0	a	94.6	a	97.14	a
Biochar ECN	99.1	bc			97.40	a
Biochar Norit	99.2	bc	101.4	b	97.69	a
Romchar	100.4	bc			98.67	a
Biochar hout 2,5 ton	98.8	bc	101.0	b		
Biochar hout 5 ton	98.3	bc	101.7	b	94.35	a
Steenmeel	97.1	abc			95.81	a
Referenties						
Compost	99.6	bc	102.0	b	97.78	a
Drijfmest	98.2	bc	101.0	b	95.94	a
Kunstmest	99.3	bc ³⁾	100.8 ²⁾	b	98.69 ²⁾	a

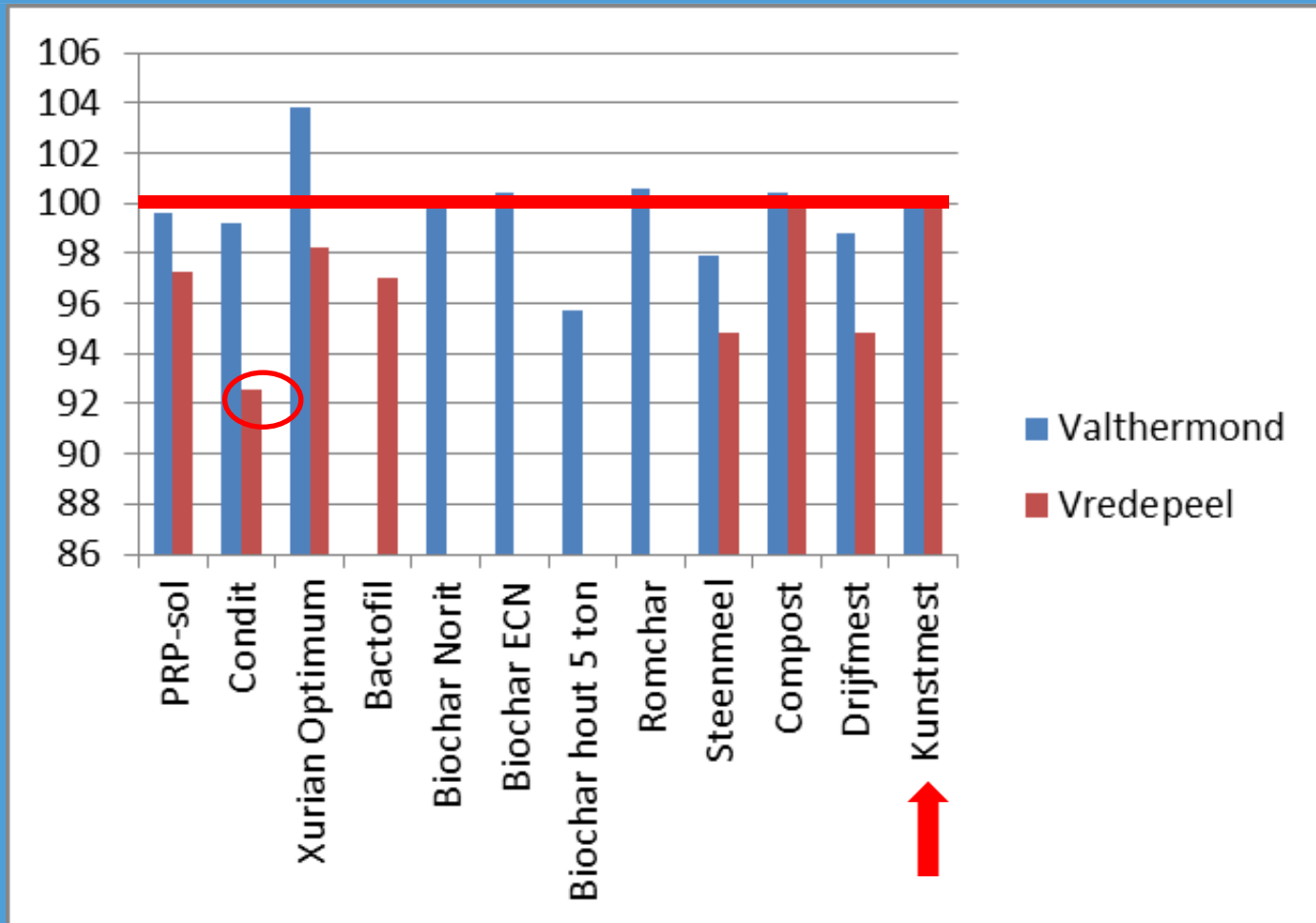
2015: relatieve opbrengst aardappel tov referentie (kunstmest)

klei/zavel grond

2015: relatieve opbrengst aardappel tov referentie (kunstmest)

zand- en zand/dalgrond

Berekende kosten van toegepaste bodemverbeteraars

Bodem-verbete raar	Gemm. kosten bodem verbeteraar per jaar	Toepassing	Kostenbesparing kunstmest per jaar	Totaalkosten per jaar	Toediening over 6 jaar
Agrigyps	€ 53	€ 90		€ 143	€ 861
Brandkalk	€ 240	€ 90		€ 330	€ 1.982
Betacal carbo		€ 90	€ 22	€ 67	€ 406
PRP-SOL	€ 123	€ 25		€ 148	€ 892
Condit 7%N	€ 390	€ 25	€ 144	€ 270	€ 1.623
Bactofil	€ 82	€ 30	€ 91	€ 21	€ 127
Steenmeel	€ 1.108	€ 90		€ 1.198	€ 7.190
Compost	€ 48	€ 90	€ 60	€ 77	€ 463

Conclusies

- Sterk wisselende (niet consistente) resultaten in bodemontwikkeling en opbrengsten over de jaren.
- Focus moet blijven op:
  - Aanvoer organische stof
  - Voldoende ruime vruchtwisseling
  - Passende grondbewerking
  - Beperken bodembelasting

Kanttekeningen

- Beproefd op grond van normale tot goede kwaliteit
- Combinatie van maatregelen en/of bodem-structuurverbetersaars
- Maatwerk
- Lange adem

Bedankt voor
uw aandacht

Meer info: <http://www.kennisakker.nl/kenniscentrum/document/perspectief-van-bodemverbeteraars>

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH